

Brev fra Thorvald Chistensen fra 2.1.1869 om hans tegning av Kongsgaard fra 1845

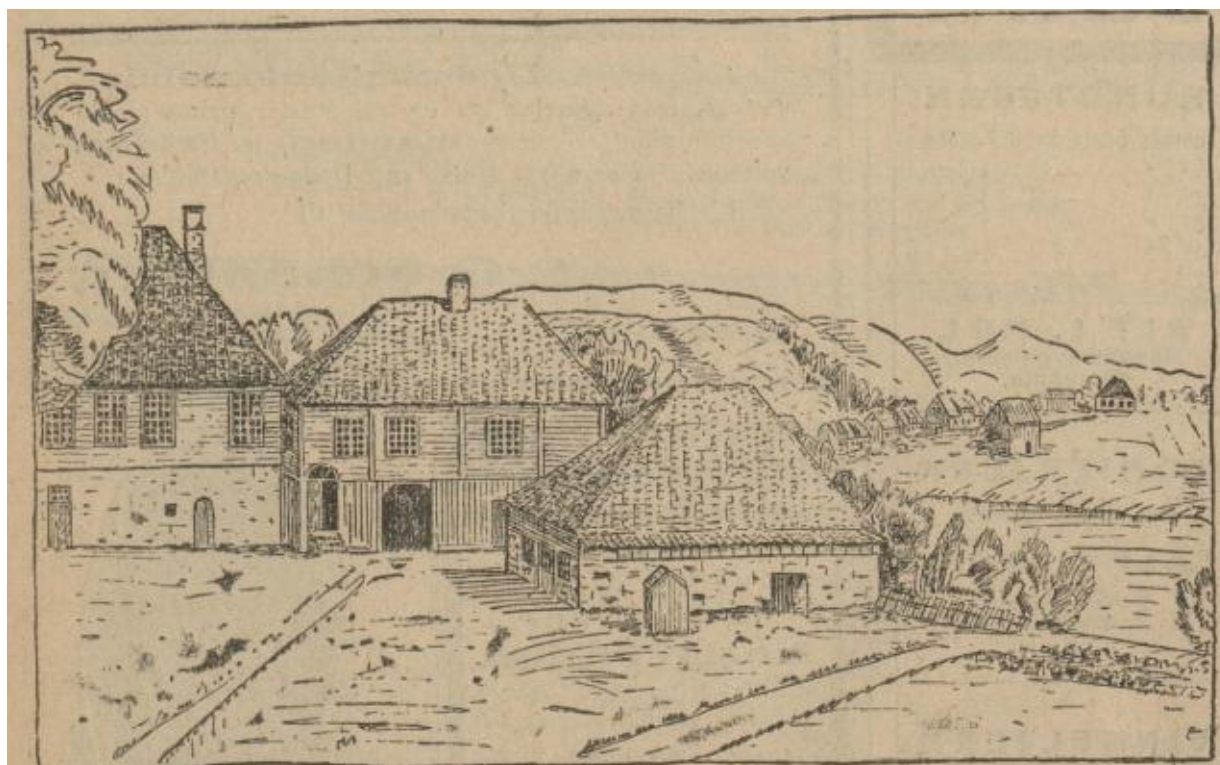
Arne Kvitrud, Sondre Nordheimsgate 9, 4021 Stavanger.

Versjon 17.9.2022. Jeg tok bilder av sidene i Riksarkivet i 2010, og laget en avskrift av de fem første sidene i 2014. Jeg har brukt den avskriften. Resten er skrevet av de tre siste sidene fra Gudrud Natrud: Et gammelt Stavanger-billede, Stavangeren, 24.7.1934 - [Stavangeren \(nb.no\)](#). Det er noen forskjeller mellom de to avskriftene – er det viktig, bør du sjekke med originalen.

Utkast - er ikke korrekturlest (draft document).

Kilde: Riksarkivet. Arkivreferanse: Rogaland, Localica 34a, Stavanger.

Håndskrevet brev på åtte sider. I min del av avskriften har jeg brukt linjeskiftene som i brevet. Alt er ikke like lett å tyde.

Side 1:

Kjære Birkeland

Jeg sender Dig hermed en Tegning af

Stavanger gamle "Kongsgaard". Den er udført

af mig selv i 1845 i Tolvaarsalderen, men

den er aldeles korrekt og naturtro og kan saa-

ledes nu interesse efterat næsten alt er totalt forandret i den forløbne Tid. Tegningen er laget fra Trappevinduet i min Fader Byfogd Christensens ligeoverfor Kongsgaards beliggende Hus. Jeg tilføier en Beskrivelse : Til venstre sees af den Høie Bøgeallee de fremstaaende Grene, dette tilhører for en Del et stort prægtigt Valnødtræ, som der staar lid udenfor Allelinien til højre og som Du erindrer næsten hvert Aar bar moden Frugt Nu er Alleen tynd og sterkt paa Retouren

Side 2:

Sorenskriver Schior, troede at det var plantet i 1740. (?)

Til venstre kommer dernæst endel af Hovedbygningens syd-venstre Part, med blaa Teglsten. De 4 Vinduer tilhørte Rektorboligen. Nedenunder er Pedellens Kjøkken og hans Vedkjælder. Fløibygningen, som havde sit Pedent paa Hovedbygningene nordøstre Side mod Kirken indholdt i 2. etasje Pedellens Leilighed i nederste Etage den store Indgang til "Storehaven". Bygningen er nu ganske forandret og til stor skade for den stadselige Udsæende rykket tilbage i lige Linie med Hovedbygningen.

Den foranliggende Bygningen med det store Tag, kaldtes i vor Tid "Stalden".

Den ble nedrevet i 1852 og paa dens Tomt staar det nuværende Gymnasium Denne samme Bygning indeholdt i østre Ende en meget rommelig Hestestald med 4 Spil- taug, afdelt ned Søiler og af standsmessig Udseende. Der var 2 Sælekammere, som vi benytter til Gjemseler. Bagenfor var 2 afdelt Rom, det første havde udgang saavel

Side 3:

mod Vest mod Bredevanddet, hertil førte en Vei gjennem et smalt, ved høie Stengjærde indmuret Aflukke, der benyttedes til Urtehave, som mod Nord hvilke Tegningen viser. Ved Siden af er der et aflukke mod Syd, med et smalt Vindue. Der var et meget stort Loft, og dette havde den Synderlighed, at det var det halve af Bygningen var et lavt, knapt 1 1/2 Alen høit, Rum, tilsyneladende fremkommet ved at et Ældre Loft har staaet igjen, da man for Underetagens Benyttelse til Stald og udhuser har givet Bygningen en ny Indredning. Denne Bygning havde ganske usædvanlig tykke Graastensmure, som ogsaa Tegningen et Sted viser. Jeg mindes at vi kunde sætte Borde, Stole og Skammel op i Vinduerne og placere os der. Jeg har altid fundet det usand- synlig at denne bygning har været oprindelig Udhus,

der er mere som tyder paa at
 man her har en gammel - maaske den
 ældste Levning - af den første Bebyggelse, man
 kunde af den solide Murtykkelse endog faldt

Side 4:

paa, at man havde Underbygningen af et Taarn
 for sig. Foran "stalden" laa det gamle "Brønd-
 Hus", en Brønd med godt, ikke haardt Vand, som
 den gang var meget søgt i Byen. Til højre var
 en med Levninger af Stenmur opstaaet Forhøining
 eller Høi, hvorfra Levninger af et gammelt Sten-
 gjærde, hvori en Mængde Teglstens levninger, strakte
 sig mod nordvest til Omfatningsmuren. Her
 stod det gamle Hyldetræ og der var Levninger
 af gamle Frugttrær ligened til vor Skoletid i
 Nærheden av "Stenrøsen", som Stedet kaldtes.
 Til højre ser man over Bredevandet til
 "Kanniket", hvor endnu dengang "Adams-
 gamle Løe" stod, se den gamle rødmaalede
 Ladebygning, som brugtes af Forpagteren Adam.
 Kanniket var beneficeret Gods og tillaa dengang en
 af Præsterne i Stavanger. A Lange benyttede det selv
 indtil 1839, senere leides det ud til den bekjente Dr. Løvold.
 Der var et Lysthus, som i 1848 blev tilbygget
 og senere tjente til Bolig for Stephen Løvold, som
 af Byfogd L. og Broder af Doktor C. A-L! Her gjøres
 Stavanger første gang bekjendskab med Daguerro-

typien idet en Svoger af Løvold Optikus Krog
fra Bergen i 1845 aabnet det første Fotografiatelier.

Side 5:

I 1849 midt i Choleratiden spillede vi
Skolegutter i øverste Etasje Komædie i Huset,
nemlig Øchlenslægers "Freyas Alter", under Præsidium
af Oluf Løvold Doktores Søn.

I Nærheden var det et lidet Kværnehus, som
fik sit Vand fra en Bæk, der randt ud fra
Mosvandet. Byen moderne Vandverks-
Basin. Da førtes i Aarene 1836-42 en
vidløftig Proces mellem Eierne af Hillevaag
Køhler & Co og Eierne af Ledaal Jac. Kielland
om hvor Vandtilløbet rettelig var til
Søen ved Hillevaag eller til Bredevannet.

Køhler vant Sagen og Mosvandet fik et
forkert Afløb til stor Skade for Byen.
Efterat Processen ved Høiestereff var tabt, opdagedes
paa Strand Præstegaard ældre Dokumenter
der godtgjorde den rette Sammenhæng.

Kanniket hvorpaa i 1863 opførtes Præstegaard
medens "Lysthuset" blev nedrevet, har
nu her Plads for Stavanger nye Theater
medens den lave Strækning, som sees
paa Tegningen er Jernbane Stationen.

Side 6:

Den hvide enetages Bygning med blaat Tag i baggrunden er Lagaard (Bispeladegaard officielt).

Den eiedes for 1833-50 af Procurator Bull, senere Sorenskriver i Vigedal og senere af forskjellige, er nu nedrevet og udlagt til Kirkegaard. Det nærmeste Hus mod venstre bag Adams Lade eiedes til 1843 av Marinecaptein og Overlods Kock, kjøbtes derefter av Toldinspektør Schive, som byggede Huset noget længre.

Byens Kirkegaard ligger paa Sydsiden af Huset med en smuk Have bagenfor. Fru Magnus, født Heiberg var Enke efter Præst i Skiold M., der giftede sig med hende i meget fremrykket Alder, i Slutten av forrige Aarhundrede, og blev Moder til Adjunkt Gerhard M. foged Jens Magnus m.fl.

Ved siden deraf var Adams Hus, beliggende over gamle Lagaardsveit som man ser i sin hele Længde indtil henved Steilebakken hvor saakaldte Conventsgrunde begynder, som nu er ganske bebyggede.

I Baggrunden sees en Del af Lifjeldet

Side 7:

og hele Dalsnuten, ca. 1100 Fod høit, beliggende paa østre Side af Gandsfjorden.

Kongsgaardshaven strækker sig et stykke længre end Tegningen viser mod Nordvest, indtil det gamle Byens Sygehus, som ble forladt 1851, da Arbeidsanstalten opbyggedes, hvorpaa det blev Consul Jacob Kielland Eiendom og af ham ombyggedes til Bolig for hans næsteldste Søn Consul Jens Zetlitz Kielland, Fader af Digteren Alexander L. Kielland.

Paa dette Sygehus blev Henrik Steffens født i 1777, medens Faderen var Sykehuslæge i Stav, Pladsen i Tegningenes Forgrund var til dels tilsaat i Ældre Tider, men benyttedes til Legeplads for Skolens Elever og gikk ved Skolens større Frekvsns ganske over til at være en tiltrampet og ubeplantet Tumbleplads. Dette er nedskrevet currende calamo fra Børnearene. Du har engang bifald at jeg nedskriver,

Side 8:

hva jeg herom erindrer til Dit eget Brug eller til Rigsarchivets Pakke "Stavangeriana", hva Du vil.

Arendal 2. Jan. 1869

Thorv. Christensen